

INTERCULTURAL COMMUNICATION IN LANGUAGE EDUCATION AT THE MODERN ECONOMIC UNIVERSITY (ON THE EXAMPLE OF STUDYING POLISH AS A FOREIGN LANGUAGE)

Larysa Bondarchuk

PhD, Kyiv National Economic University after Vadym Hetman,
e-mail: larysa.bondarczuk@of ukr.net, orcid.org/0000 - 0001-9017-6381, Ukraine

Tamara Podgurska

Senior teacher, Kyiv National Economic University after Vadym Hetman,
e-mail: podgurska@meta.ua, orcid.org/0000 - 0002-6461-383x, Ukraine

Abstract. The article is devoted to the problems of the use of cross-cultural communication in language education in modern economic university on the example of studies of Polish as a foreign language. Special attention is paid to introduction of design of situation of professional activity in the educational process, also to research work as an element of increase of the intercultural communication on studying Polish as a foreign language. It is underlined that the lexicographic component of professional education of students-economists is an important part of educational work.

Keywords: cross-cultural communication, Polish language, modelling of situation, professional education, lexicography, branch and language dictionaries.

DOI: <http://dx.doi.org/10.23856/3606>

Introduction

Rozwiązanie problemów udoskonalenia współczesnego procesu edukacyjnego, wprowadzenia metodyk i technologii innowacyjnych do naukowo-edukacyjnych planów ukraińskich uczelni wyższych, humanizowanie edukacji w kontekście europejskich wymogów co do praktycznego przyłączenia Ukrainy do europejskiego obszaru oświatowego nabywają coraz większej wagi. Wyjście Ukrainy na rynek światowych usług oświatowych i przeprowadzenie państwem działalności w rozwoju obopólnie korzystnej współpracy międzynarodowej w branży edukacji wyższej potrzebuje jakościowego przygotowania specjalistów-ekonomistów.

Dzisiaj coraz częściej pojawia się popyt na specjalistów fachów ekonomicznych z należnym poziomem wiedzy języka obcego. Korol S. W. wskazuje, że "w Europie, według informacji niemieckiego Instytutu Badań Ekonomicznych, każdy piąty pracownik wykorzystuje wiedzę języka obcego w działalności fachowej" (Korol, 2008). Humanizowaniu edukacji studentów-ekonomistów sprzyja przeprowadzenie pracy lingwistycznej i kulturologii w ramach obowiązkowych i specjalnych kursów katedr językowych. Według Rekomendacji Parlamentu Europejskiego o kluczowych kompetencjach nauczania w ciągu życia (Key Competences for Lifelong Learning), kompetencja "obcowania językami obcymi" przewiduje: "wiedzę przyjętych w społeczeństwie norm i obyczajów", "zdolność rozumieć, wypowiadać i interpretować pojęcia, myśli, uczucia, fakty i osądy w odpowiednim diapazone kontekstów socjalnych i kulturalnych". Więc, wiedza języka obcego (w naszym wypadku – języka polskiego) dla studenta-ekonomisty jest niezwykle ważna.

Humanizowanie edukacji fachowej studentów jest ważną częścią kompleksowej pracy oświatowej na różnych etapach nauczania w ekonomicznych uczelniach wyższych. Już po pierwszym roku studiowania języka polskiego w Kijowskim Narodowym Uniwersytecie Ekonomicznym imienia Wadyma Hetmana studenci gromadzą ten konieczny ładunek wiedzy językowej, który daje możliwość nie tylko wyrażać swoje i rozumieć inne myśli, ale i otrzymują bazowe przyzwyczajenia języka fachowego, co sprzyja ich lepszemu przyswojeniu wiedzy podczas studiowania specjalnych dyscyplin, daje wyraźną orientację w realiach współczesnej gospodarki.

Komunikacja międzykulturowa na zajęciach z języka polskiego we współczesnym uniwersytecie ekonomicznym

Na współczesnym etapie przed ludzkością stało pytanie naprawienia dróg i sposobów komunikacji, przecież komunikacja stała się nieuniknionym realium teraźniejszości, kiedy przedstawiciele różnych kultur zmuszone stałe kontaktować ze sobą do rozstrzygnięcia wspólnych pytań. Proces globalizacji stał granicę, i całe zakresy życia człowieka nabrały mobilnego charakteru. Ponieważ żyjemy w dobę wzajemnego przenikania i współzależności, to oznacza, że nie możemy uniknąć komunikacji międzykulturowej, co stawia nas przed faktem konieczności budowy kross-kulturowej komunikacji i odzyskania przez indywidualumów kompetencji interkulturowej dla udanego funkcjonowania w środowisku multikulturalnym.

Każde społeczeństwo ma swój kulturalno-socjalny system, lecz przebywa w stałych czy tymczasowych kontaktach z innymi socjokulturalnymi systemami. Te kontakty mogą istnieć na międzypaństwowych, międzypersonalnych i międzykulturowych poziomach. Duże znaczenie w takich pytaniach ma edukacja językowa studentów uczelni ekonomicznych.

Termin "komunikacja" (od łac. *communicatio* - *czynię ogólnym, związuję*) pojawia się w naukowej literaturze na początku XX w. Dziś on ma co najmniej trzy interpretacje: 1) środek związku dowolnych obiektów świata materialnego czy duchownego; 2) przekazanie informacji od człowieka człowiekowi; 3) przekazanie i wymiana informacją w społeczeństwie w celu oddziaływania na niego.

Szczegółowej uwagi w dzisiejszą epokę globalizacji zyskała komunikacja między przedstawicielami różnych kultur, przecież rozwiązanie dowolnych pytań przechodzi przez komunikację i postrzeganie partnera, a także przez nastawienie na produkt, wynik komunikacji.

Pytanie międzykulturowych komunikacji zyskało aktualności z nabieraniem obrotów procesów globalizacji, które dotyczą społeczno-kulturowego aspektu życia. Termin międzykulturowa komunikacja stosuje się dla oznaczenia szerokiego spektrum komunikacyjnych pytań, które naturalnie pojawiają się w granicach organizacji, sformowanej ludźmi różnych kulturalnych, religijnych, socjalnych, etnicznych i oświatowych orientacji. Czasami termin "interkulturowa komunikacja" jest synonimiczny do wyrazu "kross-kulturowa komunikacja", i w obu wypadkach te koncepcje wyjaśniają to, jakim sposobem ludzie z różnych krajów i kultur prowadzą wspólną działalność, komunikują się i postrzegają świat wokół siebie. Ponieważ rozmowa dotyczy takich sytuacji, pod czas których współdziałają nosiciele różnych języków i kultur, to interkulturowa komunikacja są zakresem badania takich zakresów nauki, jak: antropologia, kulturologia, lingwistyka, psychologia i socjologia. Razem z terminem "interkulturowa komunikacja" równolegle wykorzystuje się pojęcie "kross-kulturowa komunikacja", co interpretuje się jak obcowanie przedstawicieli różnych

kultur między sobą. Ich celem jest ustalenie zasad i poszukiwanie dróg i sposobów, jak ludziom z różnych kultur efektywnie komunikować się, współdziałać między sobą.

Jeśli odwołać się do psychologii, to można dowiedzieć się, że już od dawna istnieje specjalny rozdział kross-kulturowej psychologii. Więc kross-kulturowa komunikacja pomaga dowolnemu człowiekowi o wiele lepiej poznać swojego partnera w dowolnym procesie komunikacyjnym. Człowiek nie tylko lepiej rozumie swojego partnera, on uczy się specjalnym przyjęciom, które i stosuje w procesie komunikacyjnym.

W sytuacjach, kiedy zderzamy się z cudzą dla nas kulturą, rozumiemy, że w jej podstawie leżą inne wartości i przeświadczenia, inne reguły i normy, ludzie po innemu słuchają i się komunikują. Ani wiedza języka, ani intuicja nie zabezpieczą skrócenia zerwania międzykulturowego. Powstają nieporozumienia, niezrozumienia, komunikacja przerywa się albo przerasta do konfliktu lub prowadzi do zerwania ugód biznesowych. Tak, w 2006 roku kompania Wal-Mart była zmuszona wstrzymać swoją działalność w Niemczech. Ona utraciła blisko jednego miliarda dolarów przez to, że nie dowiedziała się zawnazu o tym, że niemieckim konsumentom nie podoba się, kiedy na wejściu do sklepu ich witają szerokim uśmiechem. Więc, przy przygotowaniu studentów-ekonomistów trzeba zwracać uwagę na szczególnie kross-kulturowe właściwości współczesnych realiów światowych.

Jeszcze ciekawy przykład o tym, jak Polacy piszą o Ukraińcach w zakresie biznesowym: „Spotkania odbywają się z dziesięciminutowym opóźnieniem, bo Ukraina do pewnego stopnia toleruje niepunktualność. Umawiając się, podają czas przybliżony. Kobiety są całowane w dłoń rzadziej niż w Polsce. Zwracając się do partnera, do jego imienia dodajemy „otczestwo”. To są osobliwości współczesnej kultury ukraińskiej, na którą zwracają uwagę polscy przedsiębiorcy. Więc, zdaniem polskich naukowców, „prowadzenie transgranicznych relacji biznesowych wymaga od polskich przedsiębiorców nie tylko wiedzy o uwarunkowaniach politycznych i gospodarczych w kraju partnerów. Przydatne jest poznanie i zrozumienie kultury organizacyjnej sąsiadów... Przestrzeganie obowiązujących zasad i szacunek wobec partnerów pozwoli na uniknięcie nieporozumień i poprawi klimat wzajemnych relacji” (Matosek, 2016).

W Kijowskim Narodowym Uniwersytecie Ekonomicznym imienia Wadyma Hetmana przeprowadzają się zajęcia z języka polskiego dla studentów-ekonomistów, w których komponent międzykulturowy jest jeden z najaktualniejszych i najważniejszych, ponieważ to wymaga dosyć głębokiej wiedzy kulturalnych właściwości Polski i Ukrainy, żeby nie stworzyć na zajęciach i w życiu niepoprawnych sytuacji. Szczególna uwaga używa się takim kierunkom pracy ze studentami w międzykulturowym aspekcie:

1. Nauczanie przeprowadza się równolegle językami polskim i ukraińskim, często naprowadzają się paralele z innych języków obcych. To daje możliwość maksymalnie zbliżyć sytuację na zajęciach języka polskiego jako obcego do realnego życia i odpracować pełny kompleks przyzwyczajień, koniecznych dla obcowania.

2. Zapoznanie się studentów z narodowymi osobliwościami narodu polskiego, specyfiką ich bytu, tradycjami, literaturą i tym podobne. Równolegle studenci czynią porównanie ukraińskich realiów z tradycjami Polaków, co sprzyja lepszemu przyswojeniu materiału i głębszemu rozumieniu kultury Polski.

3. Praktyczne zadania są zorientowane na to, żeby studenci mogli wybierać najbardziej zrozumiałe i możliwe do przyjęcia dla obu kultur (polskiej i ukraińskiej) wyrazy, teksty, komunikatywne tematy i tym podobne, mogły jasno wyrażać własne opinie.

Modelowanie sytuacji działalności fachowej

W świetle podejść innowacyjnych do nauczania języka obcego w wyższej szkole wprowadzenie modelowania sytuacji działalności fachowej w proces edukacyjny jest teraz bardzo aktualne.

Modelowanie sytuacji działalności fachowej – to stworzenie takich modeli sytuacyjnych, które są maksymalnie przystosowane do realnej działalności fachowców tego czy innego profilu. W uniwersytecie ekonomicznym takie modelowanie jest zupełnie konieczne, ono sprzyja lepszemu rozumieniu właściwości fachu księgowego, bankiera, managera, marketingowca i tym podobne. Zwłaszcza ważna ta metoda jest na zajęciach dla studentów, którzy nie tylko opanowują specyfikę fachową, ale i równolegle studiują język polski jako obcy, który w przyszłości będą wykorzystywać w działalności fachowej.

Modelowanie sytuacji działalności fachowej spełnia się przez użycie rzeczowych, naśladowczych, fabularnych, rolowych i innych gier w trakcie przeprowadzenia zajęć języka polskiego jako obcego. Przeprowadzenie takiego typu gier na zajęciach języka polskiego pozwala sformować nie tylko teoretyczną i praktyczną wiedzę w zakresie języka polskiego, ale i praktyczne umiejętności w działalności fachowej. Tematy gier mogą być urozmaicone, jak to : "Ja - pracownik banku" (studenci opracowują polskojęzyczne teksty, związane z działalnością bankową, przygotowują dialogi, piszą dokumenty w języku polskim, modelują sytuacje, które mogą powstać w trakcie takiej działalności fachowej), "Giełda: byki i niedźwiedzi" (studenci przygotowują referaty według tematu, omawiają właściwości giełdowej leksyki fachowej, modelują konkretną sytuację na giełdzie i podają ją jako dialog) i tym podobne.

Wymodelowane przez studentów sytuacje fachowe pozwalają poczuć się kierownikiem albo podległym, fachowcem, od prawidłowej decyzji którego zależy sukces rozwiązania tej sytuacji. W trakcie przeprowadzenia takich gier studentowi nadaje się możliwość przejawić swoje jakości osobiste oraz poziom wiedzy języka polskiego.

Zwłaszcza aktualna jest gra biznesowa, czyli modelowanie realnej działalności w specjalnie stworzonej sytuacji problematycznej. Ona jest środkiem i metodą przygotowania i adaptacji do przyszłej działalności profesjonalnej i socjalnych kontaktów, metodą aktywnego nauczania, która sprzyja osiągnięciu zadań konkretnych, strukturuowaniu systemu stosunków biznesowych. Jej konstruktywnymi elementami są projektowanie rzeczywistości, sytuacji konfliktowe, aktywność uczestników, odpowiedni klimat psychologiczny, obcowanie międzypersonalne i międzygrupowe, rozwiązanie sformułowanych na początku gry problemów.

Wykorzystanie gier biznesowych podczas nauczania języka polskiego daje możliwość maksymalnie zbliżyć proces edukacyjny do działalności praktycznej, uwzględnić realia teraźniejszości, podejmować decyzję w warunkach sytuacji konfliktowych, bronić swoje propozycje, rozwijać u uczestników gry przyjaźni i odczucie rozkazu, zdobyć wyniki za dosyć ograniczony czas.

Dobierając tę czy inną grę biznesową, wykładowca powinien pamiętać, że proces przygotowania gry zawiera następujące etapy: 1) wybór tematu gry biznesowej; 2) wyznaczenia celu i zadań gry biznesowej; 3) przygotowanie i przeprowadzenie gry biznesowej (zawiadomienie studentom tematu gry, jej celu i zadań, przygotowanie odpowiednich materiałów, przeprowadzenia samej gry, podbijania wyników i tym podobne).

Praca naukowo-badawcza jako element podwyższenia kompetencji komunikacji międzykulturowej

Wyjście Ukrainy na rynek światowych usług oświatowych potrzebuje nie tylko jakościowego przygotowania specjalistów z wiedzą języka obcego, ale i specjalisty, który orientuje się w ostatnich tendencjach naukowych badań. Jak wiadomo, prawem Ukrainy "O edukacji wyższej" przewiduje się pomoc państwa we współpracy międzynarodowej, strategicznym zadaniem której jest wyjście na rynek światowych usług oświatowych, ponieważ problem jakościowego przygotowania specjalistów zdobywa teraz szczególnego znaczenia.

Zdaniem ukraińskiego metodyka Kniazjana M. O., "praca naukowo-badawcza studentów – to taki edukacyjno-poznawczy rodzaj pracy twórczego charakteru, który jest skierowany na poszukiwanie, studiowanie i wyjaśnienie faktów i zjawisk rzeczywistości w celu odzyskania i systematyzacji subiektywnie nowych wiedz o nich" (*Kniazjan, 1998*).

W Kijowskim Narodowym Uniwersytecie Ekonomicznym imienia Wadyma Hetmana prowadzone są liczne prace naukowo-badawcze przez studentów-ekonomistów celem których jest między innymi wdrażanie nowych metod w analizie współczesnej gospodarki ukraińskiej i światowej, badanie aktualnych pytań współczesnego języka i literatury (polskiego i ukraińskiego na poziomie Katedry Lingwistyki Biznesowej). Nierzadko prace takie prowadzone są przy współpracy z innymi instytucjami, uczelniami wyższymi. Bardzo często kończą się one obronioną pracą magisterską, czy też doktorską.

Więc studiowanie podstaw pracy naukowo-badawczej i pojednania jej z kompetencją komunikacji międzykulturowej jest bardzo ważne.

Praca naukowo-badawcza studentów na różnych etapach ich nauczania na uniwersytecie ekonomicznym polega w napisaniu prac rocznych z pewnych pytań problematycznych z gospodarki i stycznych z nią zakresów, napisanie referatów i artykułów naukowych prawie z wszystkich dyscyplin w ciągu wszystkich lat nauczania, stworzenia ustnych, pisemnych i elektronowych prezentacji, napisaniu i obronie prac magisterskich, licencjackich, zaliczeniowych na końcowym etapie swojego nauczania i tym podobne. Takie prace naukowe wymagają wyraźnej wiedzy terminów naukowych różnych typów, doskonałej wiedzy języka obcego (zwłaszcza polskiego), wiedzy o stylu naukowym, o specyficznych środkach językowych, właściwych językowi fachowemu, ponieważ właśnie od tego zależy poziom pracy naukowej studenta, pomyślność i efektywność jego nauczania.

Na drugim roku studiowania kursu „Język polski jako obcy” studenci zaczynają przygotowywać swoje pierwsze prace naukowe w języku ukraińskim i polskim, a mianowicie:

- referaty naukowe (na przykład, z tematów "Terminologia bankowego (giełdowej, finansowej) zakresu", "Użycie antonimów w praktyce prawnej", „Terminologia polska i ukraińska w branży hotelarsko-restauracyjnej”),

- artykuły w naukowym stylu ("Międzynarodowa współpraca ekonomiczna Ukrainy i Polski", „Komunikacja biznesowa”, „Terminologia turystyczna”, „Komunikacja międzykulturowa we współczesnym środowisku młodzieżowym”, “Wzajemny rozwój turystyki na Ukrainie i w Polsce”),

- krótkie zawiadomienia popularnonaukowego charakteru ("Współczesna klasyfikacja słowników", "Współczesna etyka biznesowa" „Miejsca turystyczne na Ukrainie związane z Polską”, „Działalność Związku Polaków na Ukrainie”),

- prezentacje z użyciem terminów ekonomicznych ("Strategie rozwoju gospodarki Ukrainy", "Biznes-kreatyw", „Internacjonalizmy w polskiej i ukraińskiej terminologii turystycznej”) i tym podobne.

Taka praktyka naukowa sprzyja lepszemu rozumieniu właściwości funkcjonowania stylu naukowego w języku polskim, sprzyja napisaniu wyraźnej struktury tekstów, aktywnemu użyciu terminów z różnych branż gospodarki itp.

Słowniki językowe i branżowe jako źródło podwyższenia kompetencji językowej i międzykulturowej

Integralną częścią edukacji językowej jest studiowanie różnego typu źródeł leksykograficznych zależnie od postawionego celu w trakcie otrzymania wiedzy.

W działalności fachowej, z reguły, wykorzystują się słowniki terminów konkretnej branży działalności (na przykład, "Słownik terminów ekonomicznych", "Słownik terminów prawnych", "Słownik terminów finansowych" itp.), oraz słowniki ortograficzne, tłumaczeniowe i tym podobne. Otrzymanie edukacji fachowej w uniwersytecie ekonomicznym sprzyja temu, że studenci wykorzystują nie tylko zwykle słowniki językowe, ale i słowniki terminologicznego typu, które znacznie podwyższają ich kompetencję językową i międzykulturową. Praca ze słownikami formuje kompetencję leksykograficzną przyszłego fachowca, sprzyja doskonałemu opanowaniu języka.

Jak zaznacza znany ukraiński językoznawca Taranenko O. O., "...leksykografia (grec. λεξικογραφία, od λεξικών - słownik i γράφω - piszę) – rozdział językoznawstwa, związany ze stworzeniem słowników i opracowywaniem ich zasad teoretycznych. Odpowiednio do tego wydzielają praktyczną i teoretyczną leksykografię. Ścisłe związana z leksykologią. Leksykografia powstała z praktycznych potrzeb wyjaśnienia niezrozumiałych słów, które początkowo spełniało się pod postacią glos, czyli tłumaczenie napisów na polach i w tekście rękopisów książek" (Taranenko, 2004).

Słownikiem jest "poradniczy zbiór pod postacią księgi słów, a także innych jednostek językowych z informacją o ich znaczeniu, użytku, budowie i pochodzeniu i tym podobne czy z tłumaczeniem ich na inny język (słowniki językowe, albo lingwistyczne, językowe) albo o pojęciu i przedmiotach, które nimi nazwane (słowniki encyklopedyczne)". Więc słownik – zbiór definicji słów lub wyrażeń ułożonych i opracowanych według określonej zasady. Struktura słownika dzieli się na artykuły hasłowe ułożone w porządku alfabetycznym, rzadziej tematycznym lub gniazdowym (na podstawie wspólnych gniazd etymologicznych).

Dla studentów są ciekawe słowniki tłumaczeniowe, na przykład, "Praktyczny słownik polsko-ukraiński i ukraińsko-polski" ("Ukrajinsko-polskyj, polsko-ukrajinskyj praktycznyj słownyk”) jako pomoc dla rodzimych użytkowników języka ukraińskiego, którzy zaczynają albo kontynuują uczenie się języka polskiego. Jest tu transkrypcja fonetyczna i wskazówki dotyczące wymowy, przejrzysty układ haseł i precyzyjny dobór słownictwa.

Duża ilość słowników językowych i encyklopedycznych, ich ogromna różnorodność w zasadzie budowy, właściwościach układania, nagromadzenia materiału leksykalnego pięknie sprzyjają temu, że studenci zawsze mogą znaleźć odpowiedni słownik i wykorzystać w nauczaniu i pracy. Zależnie od typu i charakteru słownika językowego, każde słowo w nim może rozpatrywać się w jednym czy w kilku aspektach, z punktu widzenia pochodzenia czy funkcjonowania w ciągu pewnego okresu historycznego, pisowni, wymowy itd., a to pomaga studentowi, który studiuje język polski, znaleźć prawidłowy odpowiednik w tłumaczeniu, prawidłowe napisanie tego czy innego słowa, prawidłową wymowę i tym podobne.

Innowacyjne metody i programy wymagają również na współczesnym etapie rozwoju edukacji wyższej wykorzystywać i słowniki elektronicznego typu. Słownik elektroniczny – to jest komputerowa baza danych, co zawiera szczególnym sposobem zakodowane artykuły słownikowe, co daje możliwość spełniać szybkie poszukiwanie potrzebnych słów, często z uwzględnieniem form morfologicznych i z możliwością poszukiwania połączeń (przykładów użyciu) słów, a także z możliwością przemiany bezpośrednio tłumaczenia (na przykład, ukraiński-polski albo polsko-ukraiński). Dziś słowniki elektroniczne grają wielką rolę nie tylko wśród tłumaczy i lingwistów, ale i w środowisku użytkowników, którzy potrzebują operatywnego tłumaczenia informacji innojęzycznej. Słowniki elektroniczne są zabezpieczone wygodnym systemem poszukiwania i powołane ulżyć pracę jako tłumaczom branżowym, tak i uczniom albo studentom.

Komponent leksykograficzny w edukacji fachowej studentów-ekonomistów jest ważną częścią kompleksowej pracy oświatowej na różnych etapach nauczania studentów na uniwersytecie ekonomicznym. Studenci stopniowo zaczynają wykorzystywać nie tylko językowe, ale i branżowe słowniki, które aktywnie sprzyjają podwyższeniu ich kompetencji językowej i międzykulturowej. Słowniki różnych typów pomagają studentom poprawnie wykorzystywać ekonomiczne terminy w sferze fachowej. Praca ze źródłami leksykograficznymi na zajęciach z kursu "Język polski jako obcy" jest skierowana na rozwój takich umiejętności i przyzwyczajęń: docelowo i właściwie wykorzystywać terminy i profesjonalizmy w ustnym i pisemnym stylach; poprawnie znachodzić ich w tekście, objaśniać ich znaczenie; pracować ze słownikami terminologicznymi dla wyboru odpowiednich terminów i tym podobne.

Znany językoznawca Ołeksy Syniawskij wskazywał: "Pracować nad swoim słownikiem, to jest nad tamtym, żeby trafnie i jak najlepiej użyć słowa, należy więcej, aniżeli to u nas prowadzi się, a zanadto muszą to robić nauczyciele i autorzy literatury pięknej. Taka praca ... wzbogaca leksykę, zmniejsza jednostronność leksykalną, chybnę predyspozycję kochać jedno słowo (czy zdania) i omijać inne" (*Syniawskij, 1941*).

Więc korzystając słownikami różnych typów na zajęciach z języka polskiego, studenci podwyższają swoją fachową kulturę, w szczególności opanowują zasady pisowni, wymowy, akcentowania, uczą się semantycznie i stylistycznie wybierać słowa i terminy. Branżowe i językowe słowniki we współczesnej edukacji językowej są najważniejszymi źródłami podwyższenia językowej i międzykulturowej kompetencji studentów.

Conclusions and suggestions

Więc humanizowanie edukacji fachowej studentów jest ważną częścią kompleksowej pracy oświatowej na różnych etapach nauczania w ekonomicznych uczelniach wyższych.

Pytanie międzykulturowych komunikacji zyskało aktualności z nabieraniem obrotów procesów globalizacji, które dotyczą społeczno-kulturowego aspektu życia. W Kijowskim Narodowym Uniwersytecie Ekonomicznym imienia Wadyma Hetmana przeprowadzają się zajęcia z języka polskiego dla studentów-ekonomistów, gdzie komponent międzykulturowy jest jeden z najaktualniejszych i najważniejszych, ponieważ to wymaga dosyć głębokiej wiedzy kulturalnych właściwości Polski i Ukrainy, żeby nie stworzyć na zajęciach i w życiu niepoprawnych sytuacji.

W świetle podejść innowacyjnych do nauczania języka obcego w wyższej szkole wprowadzenie modelowania sytuacji działalności fachowej w proces edukacyjny jest teraz bardzo aktualne. Zwłaszcza aktualna jest gra biznesowa, czyli modelowanie realnej

działalności w specjalnie stworzonej sytuacji problematycznej. Wykorzystanie gier biznesowych podczas nauczania języka polskiego daje możliwość maksymalnie zbliżyć proces edukacyjny do działalności praktycznej. W Kijowskim Narodowym Uniwersytecie Ekonomicznym imienia Wadyma Hetmana prowadzone są liczne prace naukowo-badawcze przez studentów-ekonomistów, których celem jest wdrażanie nowych metod w analizie współczesnej gospodarki ukraińskiej i światowej, badanie aktualnych pytań współczesnego języka i literatury (polskiego i ukraińskiego na poziomie Katedry Lingwistyki Biznesowej). Komponent leksykograficzny w edukacji fachowej studentów-ekonomistów jest ważną częścią kompleksowej pracy oświatowej na różnych etapach nauczania studentów na uniwersytecie ekonomicznym. Studenci stopniowo zaczynają wykorzystywać nie tylko językowe, ale i branżowe słowniki, które aktywnie sprzyjają podwyższeniu ich kompetencji językowej i międzykulturowej.

References

- Domagalski, S. (2008). *Wielki słownik polsko-ukraiński ukraińsko-polski z rozszerzoną terminologią współczesnego biznesu*. Warszawa: Wydawnictwo REA. [in Polish].
- Doroszewski, W. etc. (1958–1969), *Słownik języka polskiego, tomy I-X + Suplement, tom XI*. Warszawa: Wyd.: Państwowe Wydawnictwo Wiedza Powszechna, Państwowe Wydawnictwo Naukowe. [in Polish].
- Dunaj, B. (2009). *Wielki słownik języka polskiego*. Warszawa: Buchmann. [in Polish].
- Kniazjan, M. O. (1998). *Edukacyjno-badawcza działalność studentów jako środek aktualizacji fachowo znaczących wiedz (na podstawie studiowania języków obcych)*. Odessa: Południowoukraiński Państwowy Uniwersytet Pedagogiczny im. K. D. Uszyńskiego. [in Ukrainian].
- Korol, S. W. (2008). *Specyfika nauczania języków obcych studentów uniwersytetów technicznych*. *Biuletyn Zapor. Uniw. Narodow, Seria: Nauki pedagogiczne, no.1, 127-132*. [in Ukrainian].
- Markowski, A. (2000). *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN. [in Polish].
- Matosek, M. (2016). *Przedsiębiorcy „za miedzą” – zachowania biznesowe mieszkańców krajów sąsiadujących z Polską Wschodnią*. *Zeszyty Naukowe WSEI, seria: Ekonomia, 12 (2), 141–155*. [in Polish].
- Onyszczenko, O. (2013). *Jak będą nauczaly cudzoziemców w Ukrainie*. *Portal Osvita.ua*. [Electronic resource]. Retrieved from http://osvita.ua/vnz/high_school/33643/. [in Ukrainian].
- Praktyczny słownik polsko-ukraiński i ukraińsko-polski*. (2017). *Ukrajinsko-polskyj, polsko-ukrajinskyj praktycznyj słownyk*. Warszawa: LINGEA. [in Polish].
- Słownik polsko-ukraiński i ukraińsko-polski* (2008). Kijów: Dom Wydawniczy „Czumacki Szlach”.
- Stoppa, J. Jan. (1993). *Wielojęzyczny słownik zwrotów handlowych*. Gdańsk: Wyd. Exter. [in Polish].
- Syniawskyj, O. (1941). *Normy literackiego języka ukraińskiego*. Lwów: Ukraińskie wydawnictwo. [in Ukrainian].
- Taranenko, O. O. (2004). *Leksykografia. Encyklopedia "Język ukraiński"*. Kijów: Wydawnictwo "Ukraińska encyklopedia" im. M.P.Bażana. [in Polish].